

tíðindablaðið

sosialurin

Postsmoga 76,
3800 Argir,
telefon 11820

Útgevandi: p/f sosialurin

Fyrirtaksstjóri og blaðstjóri: Tórfinn Smith (ábyrgd)

Bláðfólk: Hogni Djurhuus, Dagný Joensen, Jóhann Mortensen og Jan Müller

Lýsingar: Árni Joensen

Uppseting: p/f sosialurin. Prent: p/f pressan 1981

Tey 105 prosentini

oddagrein

EITT AV teimum mest klassisku argumentunum hjá borgarligum flokkum hevur í langar tíðir verið, at skattapengarnir liggja best í borgarans egna lomma. Tað munnu helst vera tvær høvuðs-orsøkir til hesi orðini hjá borgarligu politikarunum. Í fyrsta lagi ljóðar hetta gott í oyrum veljaranna, og harnæst kemur, at tess færri pengar koma í landskassan, tess minni verður tað almenna ført fyri. Alment fyrirkassemi hava borgarligir politikarar sum kunnugt gjørt til eitt ljótt orð.

HESUM GRUNDSETNINGUM hava mangir borgarligir flokkar í mongum londum roynt at virkað eftir — við størri ella minni hepn. Okkara heimligu ideologisku brøður teirra hava roynt, men ikki kunnað. Bert í orðum, men als ikki í verki. Teir hava íki so frægt kunna liva upp til at føra ein politikk, sum teir sjálvir hava sagt seg at standa fyri. Teir hava heldur ført ein út í æsir og til eina og hvørja tíð opportunistiskan politikk. Soleiðis at skilja, at mest møguligt av pengum skulu koma í landskassan, men samstundis skal tað almenna hava so lítið fyrirkassemi sum gjørligt.

HETTA SEINASTA — við lítum almennum fyrirkassemi — hava teir prógvað so mangan bert hesa stuttu tíð, hetta landsstýrið hevur sitið. Hitt fyrra — at fáa so nógvan pening í landskassan sum gjørligt — prógvaðu teir best nú í samband við samtíðarskattauppskotið.

TAÐ ER ein sannroynd, at tess

verri tú ert førur fyri at umsita teir pengar, tú fær um hendi, tess fleiri pengar hevur tú fyri neyðini. Men beinleiðis at seta skattin upp er ikki »populert«. Tí mugu onnur ráð takast til. Og her heldur landsstýrið seg hava funnið loysnina. Umframt afturstigið við pristal-inum og øðrum skerjingum vil landsstýrið nú mjálka hin føroyska skattaborgaran fyri 105% av skattinum til komandi skattaár. T.v.s. eina dolda skattahækking.

HETTA KEMUR fram á tann hátt, at hvør skattaborgari eftir landsstýrisuppskottinum komandi 1. januar verður skattaður av mettari inntøku fyri 1984, istaðin fyri av inntøkuni sum hann hevði í 1983. Hetta gevur í sær sjálvum ein størri skatt í allar flestu førum. Tey 105 prosentini koma fram á tann hátt: Hvørt skattaár fellur í tveimum almanakkaárum, soleiðis at sjeið tiggjundapartar verða goldnir í fyrra almanakkaárinum meðan hinir triggir tiggjundapartarnir verða goldnir í seinra almanakkaárinum. Við samtíðarskattaskipanini fellur hetta burtur, við tað at fólk tá skulu rinda skatt av inntøkuni so hvørt tey forvinna. Í samband við umleggingina hevur landsstýrið gjørt av, at innkrevja 7 1/2 gjald í tíðarskeiðinum mai-nov. 1983. Hetta vil siga 75% av eini álíkning. Frammanundan hava fólk í januar, februar og mars goldið 30% av eini álíkning. Samanlagt gevur hetta 105%.

VIÐ ØÐRUM orðum koma fólk í 1983 at gjalda 105% í skatti í mun til tað tey hava goldið í 1982, 1981 o.s.fr. og sum tey koma at gjalda í 1984. Við hesum tekur landsstýrið umleið 50 miljónir inn í eykaskatti frá fólki!

Hví einki um »russara-skipini« nú?

Mótmæli

Tað verður við hesum sagt frá, at vit mótmæla harðliga ætlanum hjá SEV at neyðtaka vøtnini og áirnar, ið renna frá fjalli til fjøru í ognarhaganum, heimara parti, inni í hagi í Funningi.

Minnist til, hvat grundlógin sigur: ognarrætturin kann ikki neyðtakast av privatum felag.

Á summarmála 1983
við heilsan
Petur S. Johannesen

Sosialurin hevði eitt bilæt av hesum stóru russisku skipunum í blaðnum. Tað sum undrar meg er tað, at teir sum sita í landsstýrinum kunnu tilláta at tað ganga so nógvir russarar í gotunum, tá teir altíð vóru so illir, tá Atli Dam var í landsstýrinum, um nakað var úr Ruslandi.

Nú dettur man um russarar — og nú skrivur

Dimmalætting ongantið ljótt um teir.

Man tað virkugla vera so, at tað er Guds barn ið batnar?

forvitin

Svar til forvitin:

Ja, tað megu vit vóna.

blstj.

Ert tú hora, um tú fært abort?

Í Sosialinum 12. april stendur frágreiðing frá pallborðsfundi vesturi í Vágum, har evnið var fosturtøka. Illa timdi eg at lesa hetta, tá eg sá, at »ekspertarnir« aftur nú vóru væl gøddir politikarar og prestar, og sjálvandi bert menn. Kanska eru konufólk »inhabil« í slíkum málum. Men grundin til at eg diagonal-las greinina, var at ein av okkara »sálar-læknum« var uppi. Ein tilkurur for kanska at koma við meira realistiskum meiningum bygdar á visindaligt og sosialt medvitandi steði.

Stutt sagt varð eg skakadur. Eg vil bert vóna, at tað hesin læni skilja hava sagt, man vera endurgivið skeivt. Tí hann hevur runt í einum moralskum hursvasadeiggi, uttan spori av konsekvensi ella veti av autoriteti innan økið.

Skal hava sagt, at tað vikur frá læknalyftinum at vera fyri fosturtøku. Um so er, so átti minst helvtin av øllum læknum í danska kongarikinum at verið suspenderaðir (settir úr starvi) við brestin.

Men tað mest skakandi, skal her vera endurgivið orðarætt úr frágreiðingini: »...tað er so nógv annað sum er so nógv verri fyri sálarligu støðuna hjá fólki enn at fáa fosturtøku, eitt nú at driva hor, — eftir kristnum sjónarmiðum. Tað er tó hetta, kvinnur ynskja, sum fáa fosturtøku...« (min undirstrik-ing).

»Sálar«-læknin vil vera við, at kvinnur, sum fáa fosturtøku, ynskja at »driva hor«. Allar sum ein? Liggur hann og belir á statistiskum kann-ingum, sum prógva, at so er? Hetta er ein grov og eyðmjúkandi ákæra móti einum hópi av føroyskum kvinnum, sum hava leitað til hansara, og i teirra djúpastu neyð biðið um loyvi til fosturtøku.

Tí tað er ikki nakar sportur, at fara at biðja um abort. Tað er ikki til stuttleika. Tað er heldur ikki sum at fara og biðja um eina nervatablett. Tað átti ikki minst ein læni, ið hevur eitt slíkt álvars-ligt mál um hendi, at vita.

Vónandi er tað tann ofta illa konditioneraða luftin í einum miðshúsi, sum hevur lagt eina hinu rundan um teir meira útviklaðu partarnar av sálari hjá hesum lækna henda pallborðsfund. Vónandi er tað ikki »horu-teoriin« sum er grundarlagið undir sosialu fatan hansara í dagliga starvinum.

Men sjálvandi — tað ræðuliga trýst, sum ofta í Føroyum drepur alla hugsan um opið, sakligt, tjak og meningsfrælsi, tað fær helst sjálvst læknar at hoykna í knønum.

Tað sýnist sum um »fri fosturtøka« í Føroyum merkir, at ein og hvør kvinna fer út á marknaðin at »driva hor«, og so bara sum einki fer og fær sær eina fosturtøku av og á, eins og ein rutina. Henda lættisoppafatan av einum

so álvarsligum máli kemst helst av, at tað so gott sum bert eru mannfólk, og helst slík mannfólk, sum aldri eru komin í námind av vandamálinum, sum verða tikin sum framsøgmenn um evnið, um tað skal viðgerast.

Politikarar meina jú tað, sum gevur atkvøður. Prest tað sum teir eiga at meina eftir skriftini. Læknar standa og rilla millum teirra sosiala og visindaliga in. lit, og tann moralska gekkaskortin, sum umhvørvið kleiggjar uppá teir, um teir skulu hava liv og heilsu kæra.

Men teir veruligu autoritetarnir innan økið: tær kvinnur, sum hava vandamálið í livinum, verða ikki tiknir uppá tal. Bæði tí at tær í okkara forðamandi samfelagi av góðum grundum ikki fáast uppá tal. Og tí tær neyvn vera virdar sum vanlig menniskju av politikarum, prestum og øðrum góð-borgarum.

»Fri« fosturtøka er onginn loysn. Tað er eisini eitt hopisleyst hugtak. Tí eitt slíkt vandamál er so háttad, at onginn avgerð í málinum kann vera »fri«. Men at støðan skal vera sum hon er nú, at tað er ein spurningur um figgjarglaga støðu, um tú kanst fáa fosturtøku ella ikki, tað er bæði moralskt og mannarættindarlaga óverdugt fyri eina mentaða tjóð.

Sisyfos

Síðani stuttleikaskatturin er at-gongugjaldið til dans fleirfaldað

Tit hava skrivað so óført um at man skal gera nakað fyri undgømin og at nú bleiv tað betri fyri okkum ungu tí at stuttleikaskatturin er avtikin. Og eg minnst eisini hvussu vit gleddu okkum til at nú bleiv tað ikki so dyrt at fara í dans meira. Eg haldi tað var ein maður sum býr í Tinganesi, sum segði tað.

Tað er ein sum eitur Torbjørn, vistnokk ikki tann sum setur toll á á Gjaldstovuni.

Men kann Sosialurin forklára hvussu tað so ber til at man kann seta skattin niður fyri diskotekini og at tað so blivur dýrari at fara í diskotek.

Eg meinti at maðurin sum segði hetta eisini segði at nú bleiv tað ikki so dyrt at fara í dans.

Nú havi eg ikki sæð tann mannin í dansi. Men tað hevur hann kanska nokk verið, tá tað kostaði 20 kr. at fara í dans, men um hann nú fór í dans, so vildi hann uppdagað, at nú kostar tað ikki kr. 20 ella 25, men 40 og viðhvørt 50 kr., um man skal fara í dans í Havn.

Hvussu ber tað til?

Ungur

Svar til ungur:

Ja vit megu ássana, at tað ofta er langt frá orðum til gerðir. Tá »ungur« sipar til stuttleikaskattin so er tað rætt at hann var avtikin fyri at lætta um hjá teimum sum vóru legd undir stuttleikaskatt. Men úrsliðið er vorðið at

atgongumerkið er dýrari. Tað er so í hvussu er tað sum vit kunnu konstatara av hesum tiltaki hjá landsstýrinum.

Hesin Tórbjørn eitur Poulsen og er landsstýrismaður Sjálfstýrisflokksins og situr fyri figgjarmálum.

Tað er ikki tann sami, sum er á Gjaldstovuni. Hann er fulltrúi á Gjaldstovuni og eitur Tórbjørn Mikkelsen og hansara uppgáva sum tænastumaður er at fylgja lóg-unum og orðrunum hann fær úr Tinganesi.

Ja, tað er harmuligt, men avtøkan av stuttleikaskattinum var ein av teim mongu »bløðrunum« hjá hesum landsstýrinum. Orð uttan hald.

blstj.